

na topli (ne prevroči) peči posuši; da se lepo posuše, se obernejo jabelka večkrat, posušene pa naberejo na vervco in shranijo na suhem kraju. Tako posušene jabelka terpijo več let, so lepe na videz in dobre za pokus.

Za tem je priporočal zasadbo kosmatega grojzdjiča (Stachelbeere). Drugikrat bomo v posebnem sestavku povedali, kako ravnati z njim.

(Konec sledi.)

Gospodarska skušnja.

(Zoper kurjo piko pomaga ribja mast). Čudno se nam je zdélo, ko smo v časniku „Tauben- und Hühnerzeitung“ unidan to zdravilo brali zoper kurjo piko („Pip“ ali „Zip“ po nemško zavoljo glasú, katero od sebe dajajo bolne pišeta), katero vsaka kuharica pozna in ozdravlja, da ji belo kožo sname z jezika. Po imenovanem časniku izvira ta bolezen edino iz treh ali še več uší na glavi; pomaga se bolni kuretini, da se kaplja ribje masti kane na glavo in dobro vriba; uší je berž konec, putka se ozdravi in nikoli več pike ne dobí. Berž ko gospodinja vidi, da piše začne perute pobešati ali da je le nekoliko meršavo, naj mu poiše uší na glavi, in ravná kakor je bilo gori rečeno. — Tako smo kupili to zdravilsko novico, tako jo tudi prodamo. Čudna se nam zdí — — pa naj se poskusi; tudi mi bomo poskusili.

Poduk *)

za take, kateri niso zdravniki, kako oživljati dozdevno-mertve in pomagati v naglih smertnih nevarnostih.

Kadar kdo dozdevno umerje, naglo v smertno nevarnost pride in v vseh enakih nesrečah, je pred vsem treba:

a) tistega, kterega taka nesreča zadene, previdno prenesti na mesto, kjer je mogoče, poskušnje za oživljenje in otenje složno in popolnoma storiti, in kjer ni sploh znanih ali pa tacih uzrokov, zavoljo kterih je v smertno nevarnost prišel;

b) ob enem urno po zdravnika poslati in mu natanko povedati vse, kar se je zgodilo, da more potrebnih pomočkov sabo vzeti;

c) nesrečnega vseh oblačil, vezil, rut itd. rešiti, ktere njegov život stiskajo.

Kako ravnati s takimi, ktere strela zadene.

1. Da je človeka, kterega mertvega najdemo, strela zadela, spoznamo:

a) če je bilo popred hudo vreme ali če je le enkrat hudo trešilo;

b) če diši obleka nesrečnega ali kraj, v kterem je prebival, po žveplu ali fosforu;

c) če je na životu, na obleki, na stenah stanice ali na kaki drugi reči blizo njega viditi kaka poškodba.

2. Poškodbe života so večidel samo poverhne in sežejo navadno od glave ali trupla do perstov na nogah, viditi je, za perst široka, zamoklo-rudeča proga na koži, iz ktere grejo vejam dreves podobne končne in stranske prožice.

3. Ako je strela zadela koga v stanici ali v kakem drugem zapertem kraju, se morajo urno vrata in okna odpreti, nesrečni pa urno na hladni zrak nesti.

4. Ako ni mogoče, na polji od strele zadetega koj k bližnjim ljudém prenesti, ga je sleči, na zeleno travo položiti, z zelenim listjem ali vejicami pokriti, na-nje pa do obraza frišne persti za dlan visoko nasuti, potem pa nemudoma poskerbeti, da se do bližnje hiše prenese.

5. Tukaj se sleče in položi zložno s podloženo glavo, na glavo se mu pokladajo v merzlo vodo

pomočene rute ali se mu pa glava lahno z merzlo vodo poliva, život se mu povije v pogreto rijuho kakor v plajš, noge pa denejo v mlačno vodo.

6. Da začne zopet sopsti, je ravnati tako-le: Če bi se ne čutilo, da človek diha in da mu žila ali serce treplje, se mu poškopé obraz, gole persi in trebuh z merzlo vodo, in segače se med tem po podplatih ali z zmocenim peresom v nosnicah in v goltancu, toda to se mora prav previdno goditi. Prav dobro je, va-nj sapo vdihniti; zatisnejo se mu zavoljo tega s perstmi nosnice, in usta, ktere se mu morajo poprej osnažiti, potem vdihne kdo z lastnimi ustmi čistega zraka ali lufta va-nj, pa ne presilno, in v tem mu pritiska trebuh z dlanmi previdno in po lahkem proti persam. To se večkrat ponavlja. Najberžeje se pa stori, da začne zopet sopsti in da se mu začne kri zopet pretekati, če mu položimo dlani na sredo trebuha, in zmerno in po lahkem proti persam pritiskamo z majhnimi, navadnemu in mirnemu sopenju enacimi prenehleji, ker mu tako persi lahko stiskamo, in ko odjenjajemo, zopet razprostiramo. Tako naj se dela neprenehoma dalj časa, in sicer tudi še potem, in ravno potem še, kadar začnejo žile in serce bolj in bolj trepati.

7. Po oživljenju napadajo take ljudi večdel medlévce rade. Če pa človek ostane omamljen, otožen ali vertoglav, če se mu še meša, če mu ostane kak ud še mertev, je treba koj poskerbeti, da zdravnik pride pomagat.

8. Zoper opekljine je treba toliko časa merzlo vodo rabiti, da bolečine odjenjajo.

Vse poskušine, od strele ubitega oživiti, se morajo delati več ur.

Pomenki v domačih rečéh.

Slovenska gospôda. *)

Ni lepo odkrivati posmehljivo i brez potrebe nedostatke i slabosti svojega naroda. Pa od jednoga zeló škodljivoga nedostatka našega slovenskoga plemena se mora javno progovoriti — ker je presna potreba. Tú se rana ne odkriva zlomiselnó, da bi se povečala, nego da bi se čutila, vidila, i onda — zacelila. Toti zeló škodljivi nedostatek naš obstoji v tom: da Slovenci slovenske gospôde skoro nič nimamo. K slovenski naši gospôdi moremo po pravici šteti samo naše rodoljube duhovnoga in svetovnoga stanu, naše spisovatelje i rodoljubne slovenske gospode dijake. To je vsa naša slovenska gospôda, — poznamo jih i visoko častimo. Kde su pak slovenske gospé i gospodične, kde ostali slovenski gospódi i gospodiči? Ni jih; premalo poznaju svoj narod, kateri bi jih rad visoko častil; su zanemarili svoj materinski jezik i slovenske navade i običaje i govore i se obnašaju po tudje. Slovenci nečeju biti, ptujci pa nisu; — tak človek ni jež ni žaba! Gospôda zauzima v vsakom narodu najčastnejše mesto. Naša gospôda — ne pravim, da čisto vsa, imamo uže časti vredne izjemke — pa večji del zapusti to častno mesto i se priveša lahkomiselnó tudjinstvu, kakor malovažen privešek. Zato pa ima Slovenec pravu serčnu radost, kadarkoli vidi gospôdu zvestu narodu slo-

*) Dobro vem, da bi bilo smešno, nešto takovoga pisati Čehoslovenom; za naše okolnosti je pa potreba. Iz toga se vidi, kako Slovenci stojimo. Manj znana slova v tom sestavku su: nedostatek = Mangel, javno = öffentlich, nego = ampak temoč, dijak = študent, tudj = ptuj, privešek = Anhängsel, ješče = še, jamačno = gotovo, kerniti = verkrüppeln, bedno ljudinstvo = miserabler Pöbel, životariti = vegetiren, šteta = škoda, uže = že, čto = kaj, zeló = verlo, svetkovina = Feierlichkeit, značaj = karakter, kazališče = teater, zabava, radovanka = veselica, radovati se = sich unterhalten, zanimiv = interessant, taki = tudi, nešto = nekaj, ovde = tukaj, potiščen = niederträchtig, cehoven = handwerksmässig, dvorana = Saal, načelnik = Amtsvorsteher. Pis.

*) Razglašen po ukazu slavnega ministerstva po vseh cesarskih deželah. Vred.

venskomu; kadarkoli sliši govoriti ali peti, ali čitati po slovensko kaku gospu, gospodičnu, ali kakoga gospoda ali gospodiča. Kdo bi mogel zameriti Slovencu, da visoko časti gospôdu rodoljubnu?

Poptujčena i odpadla gospôda je slovenskomu narodu neizmerna škoda. Narod je podoben drevesu: kmeti su koren, mestljani i v obče premožni ljudi su penj i veje, gospôda i izobraženi ljudi su lepo košato listje, književniki i spisevatelji su žlahni cvet drevesa narodnoga. Lepo košato listje ni samo krasota drevesu, nego je neobhodno potrebno, da drevo veselo i krepko raste. Ako osmukavaš neprenehoma drevesu listje nasproti, ti bude morebiti poganjalo ješče nektero leto, ako ima koren čverst — zadnič ti pak jamačno počne kernéti, se sušiti i ginuti. Narod brez narodno-misleče gospôde — drevo brez listja, obo dvoje težko dolgo obstoji. Ako uzameš narodu gospé i gospodične, gospôde i gospodiče, ljudi premožne i izobražene: s tem si mu oduzel najizverstnejši i najkrasnejši, najkrepkejši i najčastnejši del njegovoga bitja; brez njih narod ni več narod, nego samo priprosto, bedno — od drugih narodov zametovano ljudinstvo. Narod brez narodno-misleče gospôde je bolen na smert, ima sušicu, kerní, medli, gine i umira. Brez svoje gospôde narod ne živi, kakor narod, nego samo životari, kakor zgubljene ovce; nima domačega zagovornika i zastupnika. To ni mala škoda; to je šteta strahovita; uže sveti Krizostom učí: „Brez gospôde biti, vojvoda i načelnike zgubiti, je velika nesreča, je izvir mnogo nadlog i početek vseh zmutnjav.“

Čto je pak krivo te nesreče, da se našem narodu izobraženi ljudi i gospôda odtudjuju i ga zapušćaju?

Toga su krive mnogoverstne okolnosti; nektore su uže stare već sto let, i ne daju se kakor budi spremeniti: o njih ne nameravam ovde govoriti. Jaz budem ovde govoril samo od jedne stvari, zavolju ktere se zeló odtudjuju našem narodu gospôda i izobraženi ljudi — i tu škodljivu stvar bi mi prelehko odstranili, bi ju odstranili tako rekuć smeje i spevaje, samo ako bi ozbilno hoteli.

Ta nam tako škodljiva stvar, ktera nam gospodu odganja i nam narod grize, je — kdo bi mislil — ker ne obhajamo slovenskih veselice i svetkovin.

Gospôda vsakoga naroda, tako i naši premožni i izobraženi ljudi želé nekada malo se porazveseliti v prijaznom društvu, se oddehnuti od vsakdanjega truda, stresti iz sebe i malo pozabiti domaće maliherne sitnosti. To se ne more zameriti nikomur. Slovenske gospodske veselice i svetkovine se ne obhajaju, zato su naše gospé i gospodične, naši gospodi i gospodiči primorani obiskovati mnogoverstne tudje unterholtenge, teatre, bale, reunione, liedertofelne, i, ne vem, kako se jošče imenuje vsa ta ropotija. Pri takih tudjih veselica je uređeno naravno vse v tudjem smislu, v neslavenskom duhu; govori se v tudjem jeziku; deržé i čitaju se samo neslavenske novine i neslavenski časopisi; o slavenstvu je v njih malo spomena, i ješče to, što se spomeni, je obrneno neredko nekako naopako i neprijazno. Po teh tudjih veselica se slavenski značaj tako zeló popači, da človek ne derži i ne čita ne novin, ne časopisov v materinskom jeziku, da nima i ne kupuje knjig slavenskih; da zna i vé pripovedovati o raznih i najoddaljenejših narodih i narodićih, o Kitajciah, Amerikanciah, o černih zamorciah: o svojem slavenskom narodu pa ne vé skoro nič, i ješče to, što je vjel o slavenstvu v tudjih, ne redko jednostranih novinah i knjigah, je jednostrano i neprijateljsko, kakor je namreč neprestano slišal i čital. Tako se po malo skazi celo mišljenje takoga človeka, da zametuje, što je domačega i slavenskoga; da samo to štima, da ga samo to veseli, da se mu samo to dopada, što je tudje, tudi samo to želi, što bi bilo tudjinstvu k pridu, akoravno v škodu narodu svojemu. Je žalostno viditi takoga človeka, ne véš, ali bi se serdil nad njim, ali bi ga omiloval.

Kako bi se pa moglo odvernuti to škodljivo ptujčevanje naših ljudi?

Mnogo bi pomagalo, ako bi si napravljali namesto tudjih veselice slovenske veselice, da bi se igrale slovenske igre v kazališčih, kadarkoli bi to bilo mogoće i da bi se pri nas upeljale „slovenske besede“, kakor su navadne i vrlo priljubljene drugim plemenom slavenskim. Čto je kazališna igra (teater), je znano; slovenska „beseda“ se pa imenuje prijazna veselica, v kteri se samo slavenske pesmi poju i sviraju, muziciraju, pa tudi nešto slovenskoga predčita, deklamira.

Vsi izobraženi narodi evropejski imaju množinu veselice i radovank gospodskih i večji del vse v svojem materinskom jeziku i v svojem narodnom duhu; tako Nemei, Francozi, Talijani, Angleži itd., samo siromak Slovenec se sili brez sile veseliti se po tudje. V svoji hiši međ svojimi se derži kakor neka tudja šema. Blizo 20 let je, što smo se Slovenci zbudili k novomu življenju narodnomu; v tom dolgom času kolikokrat smo se javno i očitno skazali kakor Slovenci? Koliko smo napravili slovenskih gospodskih svetkovin? Na perste jih lahko spočítamo. Kolikor je meni znano, smo imeli v Ljubljani nekoliko zanimivih slovenskih besed pred nekoliko leti (pri jednoj sem bil tudi jaz; še sada se radostno spomenjam na ono veselo, prijazno slovensko društvu), zatim nektore kazališne igre v Ljubljani i — ako se ne mutim — v Idriji, i poslednič letos krasnu, do sada po slovenskih deželah še ne vidjenu gospodsko-slovensku svetkovinu v Ljubljani na spomen stoletnoga rojstnoga dneva slovenskoga pesnika Val. Vodnika. Hvala vsem rodoljubivim našim gospodom, gospém in gospodičnam, kteri su podpomagali, kakor budi, da se je ta slovenska svetkovina obhajala tako po gospodsko. To je vse lepo — vendar se zgodi prereditko! — V tom nam dajaju nasledovanja vreden igled Čehi, Horvati i Serblji. Pri Čehoslavenih su slavenske veselice i radovanke nešto običnoga uže mnogo let; zato pa tudi gospôda i vse, što se počita međ izobražene, se iskreno glasi k narodu českoslavenskomu. Horvati uže od nekada uređuju svoje svetkovine i veselice v domorodnom duhu, derživaju „besede“ i predstavljaju kazališne igre v materinskom jeziku. Poslednju jesen i zimu se je igralo v Zagrebu blizo vsaku sredu v gledišću po jugoslavensko. Serblji kneževine serbske imaju veselice serbsko-slavenske i taki kazališne igre v Belgradu itd. Da bi Serblji v Vojvodini igrali v kazališču po serbsko, ne vém, pa o pustu napraviju si večkrat veselice dosta narodno osnovane; osobito se mora spomenuti, da svetkuju vsakoga leta s večjoj pobožnoj svetčanoštnjoj praznik svetoga Save, prosvetitelja i pervoga patrijarha serbskoga.

Slovenske kazališne igre i slovenske besede moramo tadaj vpeljati tudi pri nas.

Slišim govoriti: Kako? Budemo li navadili slovensko ljudstvo hoditi v „teatre“ i „unterholtenge“?

To ni naša namera. Ali se tebi to tako zdi, si, prijatelj dragi! nas „od grunta“ krivo razumel. Naša misel je ta: Kdor do sada ni hodil v „unterholtenge“ — naj lepo doma ostaja tudi za naprej — le priden budi! — to je naša prava, resnična misel. Kdor je pa do sada hodil v tudje „unterholtenge“, teatre, reunione i liedertofelne — naj mu se prilika dá, da more hoditi tudi v domaće; ker se namreč terjati ne more, da bi naša gospoda se nikada ne porazveselila; zato se ji ovde svetuje, da bi si poskerbela slovenske, nam koristne veselice, slovenske besede, slovenske igre kazališne.

Rekel bode morebiti kdo: Slovenci nimamo kazališć, nimamo kazališnih igravcov i igravk, nimamo iger. Odgovor: Res! skušati se ne moremo v teh stvarih s drugimi narodi, vendar imamo od vsega toga toliko, kolikor je potreba za lep srećen začetek. Po selih i vesih se ne predstavljaju kazališne igre; v mestih i nekerih terjih pa imamo

kazališča (teatre). To su kazališča gospodska uže po gospodsko napravljena za nas i za našu častno slovensku gospôdu. Ni nikako potreba se nam plaziti po skednih i kadah, kakor nekdo zabavljivo piše. Nam i naši slovenski gospôdi gré, posebno v naši domovini, častno mesto za mizo, pa ne za dŕmi, v kazališču gospodskem, pa ne na skednji ali na kadi. Tako naj mislimo, tako govorimo, tako pišemo, pa tako to i iščimo i terjajmo. Ne deržimo se v svoji domovini kakor ptujci, kakor berači, da bi se ne podstupili približati se misi i javno po slovensko progovoriti v svoji hiši; ne da bi prostovoljno lezli na klop za dvermi ali celó na skeden. Ako se prešerno širi pri nas tudjinstvo za mizo, vsedimo se i mi pa brez vsega sovraštva malo košateje; — ne bude škodovalo! Kdor hoče, da ga drugi spoštujú, naj se sam spoštuje. Lepo je biti pohlevnim, ponižnim; pa gerdo je biti potiščenim, da človek samoga sebe zametuje; vsaki se takoga strašljivoga i vedloga človeka loti. Prav pravi serbska poslovice: **Кдо се овной учини, курјаци (волки) га поједу**; to je: **Кдо се овкој учини, курјаци (волки) га поједу**. — Vse to hoče samo reči: kazališča uže imamo. — Igravcev i igravk cehovnih, kateri bi živeli od kazališča, nimamo, jih tudi ne potrebujemo: pa gotovo se najdu v vsakom mestu našem i v vsakom tergu, kjer je kazališče, kjer su gospodi i nektere gospe i gospodične, da bi iz rodoljubja sprevzeli trud i kakor dobrovoljni igravci (diletanti) predstavili kaku slovensku igru kazališnu. Za naše okolnosti nam koristi igra od dobrovoljcev igrana desetkrat i stokrat več, nego igrana od igravcev cehovnih, ker se po dobrovoljnih igravcih narodni duh živeje zbudi i nagleje i dalje širi. Težje je gledé iger. Od početka moramo, kakor moremo; moramo igrati, čto imamo. Imamo jih vendar že nekoliko. Dve male, za Slovence posebno pripravne igri, vsaka s jednim delom (akt) od Kristofa Šmida pod naslovom: „Die Erdbeeren“ i „der Blumenkranz“ sem jaz poslovenil prav po domače i rad posudim rukopis, ako ga kdo poželi. Te dve igri: „Jagodice“ i „Venec“ ste take, da se morete igrati pred vsakoverstnim, tudi pred izbranim gospodskim svetom. Slovenska igra bude nam vsaka zanimiva, ker nam je vsaka nova, zato se lahko jedna i tista večkrat igra i ponavlja. Nemci su igrali igru „der Zauberschleier“ poredoma tristokrat. Za nas je vsaka kazališna igra „Zauberschleier.“ Po malo budemo uže dobili več iger, budi izvornih, budi poslovenjenih iz kakoga tudjega jezika. Vse naše veselice i radovanke, kazališne igre i besede pa moraju biti z vsem, skoz in skoz pristojne, tako, da tudi najojstřejši rešetar ne bude mogel jim nič prigovarjati. Su pri nas jednostrani i čudni ljudi, kateri misliju, da bi se v kazališču ne imela prikazati ne senčica kake ljubezni, nego samo sovraštvo, potuhnjenost, zvijača i druge malovrednosti. To pa ni tako. V kazališčih drugih narodov se predstavljaju zaroke i svatbe, pa tudi v slovenskih se smeju brez skerbi predstavljati; vsaj vidimo svatovšine v sami cerkvi i poroko pred samim oltarjem; — vendar skerbno pazimo, da se nam ne prikrađu v kazališče gerde, umazane lakèrdije (schmutzige Possenreissereien) i nespodobne poteparije. Preč s takim gnjusnim vragom! Vse mora biti spodobno, pristojno i častno, kakor je častno naše slovensko ljudstvo.

Kder ni kazališča, i tudi tam, kder je, se osnova veselica imenovana slovenska „beseda“, to je kakor bi rekel „unterhaltung“, od ktere se razlikuje le v tom, da je v slovenskom smislu i duhu osnovana, da su povabila, napisi, prozraki v slovenskom jeziku, da su povabljeni večji del Slaveni, da se v obče govori i poje slavensko. To vendar nič ne brani, da pride tudi gospôda drugoga naroda, i da se s temi gosti v tudjem jeziku govori zavolju priljudnosti, ktera ima vezati vse narode edine in mogočne Avstrije; vendar većina mora biti Slavenov i da se med seboj pogovarjaju po slavensko, budi v narečju, kteromkoli. Ne silimo

se preveč sada govoriti po književno; to bi veselo pogovarjanje preveč motilo, nego vsaki naj govori, kakor se je od mladih nog naučil; po malo se bude jezik sam od sebe izgledil i izbrusil.

Peti i svirati se moraju v slovenski besedi samo slavenske pesni i slavenski napevi, i osobito se mora prikerbeti, da su iz vseh glavnih narečij, ker to vsu besedu neizmerno lepša. V mestih i terjih se lahko napravi petje i muzika izverstneje — pa tudi na kmetih se lahko osnova prav vesela beseda, ako se snide veselo društvo i ako le kdo igra na klaviru i ako se naruči nekoliko iztisov „Slovenske gerlice“ i knjižice izdane v Berni (Brün) pod naslovom „Sbirka písní slovanských“, sošitek (Heftchen) po grošu!! Koliko sošitkov je na svetlo prišlo, ne vém; jaz imam dva i v njih 13 pesen z napevi vred! su najizbranejšje iz vseh glavnih narečij, i to vse za šest krajcarjev! Narodne pesme vsaki lahko zapoje, ako ravno ni muzike učen — najlepše je, ako jih celo društvo zapoje.

Slovenske veselice i radovanke moraju se urediti po domače — napisi, prozraki (transparenti) moraju biti slavenski, poklikovati se mora tudi po slavensko. Namesto latinskoga „vivat“ naj se vpelje med vsemi Slaveni klic gospodski, veličanstveni, vsakomu Slavenu najmilejši „Slava!“ Klic: „Živio!“ je skrojen po tudjem kopitu, v navadi samo Horvatom i avstrijanskim Serbljem; Slovencem malo v običaju; za javne svečanosti je popolnoma neprikladen, ker se neprestano menja i menjati mora: „živio“, „živila“, „živilo“, „živili“, „živile“ i morebiti tudi „živijo.“ Tak spremenljiv klic ne veljá v javnosti pri veliki množini ljudstva ne piškovoga oreha; nekada se sliši, da se nekomeu zdravica napije, i da se ima zaupiti vivat po slovensko, pa ne veljá ali se ne napivlja kakomu gospôdu ali kaku gospi ali gospodični, i tũ postane gerdo vpitje smesoma: „živil“ i „živila.“

Naše veselice se moraju urediti prav veselo, da gospôda bude hodila rajše v veselice slovenske nego v tudje. Ni težko vpeljati v Sloveniji kazališne igre i besede, samo naj sproži tu misel kak domorodec; samo naj skusi to kak gospod dijak spomenuti, kadar pride iz vseučilišča o šolskih prazdnikih domú: berzo se mu bude oglasilo nekoliko domorodnih gospodov, gospá i gospodičen, da se napravi beseda ali igra kazališna. Samo počnimo, kakor serbska poslovice kaže: **Без почетка није свертетка**, to je: ako se dela ne lotimo, ga ne budemo dokončali. Posadimo malo zernce, zalivajmo ga pazljivo — toplotu bude dalu ljubo solnčice i prizrel nam bude žlahen sad.

Da nas kdo krivo ne razume! Nam pri vsem tom ni za posveten hrup, nam ni za prazdno posvetno veselovanje, nam ni za narodno protinstvo, — naša namera je višja, je plemenitejša — nam je vlastno samo i jedino za to: da se našem narodu za naprej ne zgublja i odtudja naša gospôda, najizverstnejši, najpremožnejši, najkrasnejši i najizbranejši del ljudstva. Slavenske veselice, besede i kazališča su nam važno sredstvo, da dosežemo tu važnu stvar.

Priložnosti i povodov za take slovenske veselice i radovanke imamo dosta, samo ne smemo jih zanemarjati. Lehko se omisliju o pustu veselice slovenske namesto tudjih; lahko se obhaja rojstni den presvetloga cesarja po slovensko, da svet vidi, da v našej domovini živimo tudi mi Slovenci ne samo Nemci ali Italijani. Pri gostiji po novi sveti meši naj se napravi slovenska beseda, da se govori, poje, da se zdravice napivljaju samo po slovensko i da se poklikuje „Slava!“ Ako kdo v Sloveniji pogori, ali v nesreču pride po povodnji, lahko napraviju slovenski dobrovoljci besedu ali kazališnu igru slovensku; čto ostane nad troškom, se daruje nesrečnikom. Dobiček iz takih blagih zabav imamo četverni: Se pomaga po kristjanski ljubezni nesrečnim sobratom; se širi po njih znanje i ljubezen našega jezika; se razvesele gledavci i

vse družtvo, i zadnič si osvetluju pred svetom obraz, sebi v čast i hvalu vsi domorodci i domorodkinje, kateri osnuju taku veselico.

Kakor smo v novinah čitali, se približuje radostna prigodba, katere se budu veselili vsi avstrijski narodi, to je: Da se bude pomnožila presvetla cesarska porodica.

Vsi narodi avstrijski budu svetkovali tu prigodbu raznimi vesellicami i zabavami, vsaki po svoje: svetkujmo ju tudi mi Slovenci po gospodsko-slovensko; naj svet vidi nas, da se veselimo te prigodbe, kakor narod lojalen. Uže sada moramo početi se pripravljati za tu svečanost; šolska mladina, da se uči cesarsku pesem peti po slovensko, 100 iztisov se dobi po 20 kr. v vsaki štacuni šolskih knjig; i da se nauči klicati „Slava!“ V kazališču ali v dvorani, veliki ispi, v kateri ima biti „beseda“, se postavi podoba presvetloga cesarja, ozalšana dvema zastavama, cesarsko i avstrijsko (belo-rudečo, ktera je tudi slovenska). K slavnosti se ima povabiti tudi gospôda, osobito načelnik svetovne oblasti. Ko on stupi v dvoranu, muzika zasvira (tuš) i onda stupi pred njega jeden domorodec i pročita načelniku nagovor, v katerom se pové: da se Slovenci osobito vesele te radostne prigodbe, po kateri se je presvetla cesarska porodica pomnožila . . . . zatim se mu podá ta slovenski nagovor lepo napisan. Ako bi načelnik ne razumel slovenščine, se nagovor čita ali govori i spiše vendar po slovensko, samo, da se mu podá tudi v nemščinu prestavljen; zatim zaigra sopet muzika i se zapoje od celoga družtva cesarska pesen po slovensko — po vsakoj versti (štrofi) se zaupije trikrat „Slava!“ i da ne postane neko smešano, divje vpitje, naj daja kdo s belo rutico znamenje, da se odmeva lepo jednoglasno i složno; zatem sledi „beseda“ ali kazališna igra.

Tako naj bude, da bo vse lepo, častno, po domače!
Matija Majar.

Potovanje po izhodnem ali po jutrovih deželah v letu 1857.

Spisal Mihael Verne.

XXXVII.

Iz gore Sion gremo po stermem bregu v globoko dolino sina Enomovega, ki ji prerok Jeremija Tofet, evangeli pa Gehéna pravi. Dolina ta se vleče od zahoda proti jutru na južni strani mesta o podnožji gore Sion, in je najglobokejša, najsamotniša in najneprijetniša vseh dolin, katere Jeruzalem obdajajo.

Ime Geenom je sila sila staro; že ko je bil Mojzes Izraeljce iz Egipta rešil, in ko so se dvanajsterim rodovom v obljubljeni deželi meje stavile, navoduje sveto pismo (Joz. cap. XV. s. et XVIII. 16.) dolino to z imenom „Geenom“ kot mejo rodov Benjamina in Juda, tako da je spadal Jeruzalem pod rod Benjaminov.

Dasiravno pa je dolina ta neprijetna in neugodna, je dobila vendar pozneje pod hudobnimi kralji judovskimi posebno, toda žalostno imenitnost. Judje namreč si postavijo v nji gerdega bronastega molika, ki so ga razno imenovali, kakor Moloh, Baal in Tofet. Bil je do vratú vés človeške podobe, glavo pa je imel podobno glavi telečji. Izraeljci so bili v tele zaljubljeni. Že v puščavi pod goro Sinai jim je mogel Aron zlato tele napraviti; Jero-boam, prvi kralj izraeljski, da napraviti dvoje telet, da bi podložni njegovu — Boga domá imeli in molili, in da bi jim ne bilo treba v Jeruzalem hoditi; in celó blizo tempeljna pravega živega Boga — v Gehéni najdemo gerdo pošast s telečjo glavo, kateri so slepi, nespametni, kruti starši lastne otroke žertovali. — Človek je pač čudna stvar! Vsake neumnosti se precej poprime, če mu je le nova; posebno v bogočastji se derži od nekdanj raji praznih ne-

spametnih vraž, ko Boga in resnice, in ni je menda neumnosti, katere bi ne bili ljudje v bogočastji že uganjali. — V omenjenem bronastem moliku je gorel neprenehoma strašen ogenj, in nemili slepi roditelji so menili, da Bogu jako ustrežejo in se mu posebno prikupijo, če svoje nježne otročiče v gerdi pošasti sožgejo in pri njih milem vekanju radostno ukajo. In občna slepota in nespamet je bila tolika, da so celó kralji, kakor Ahaz in Manase, otroke svoje žertovali.

To hudobno nespamet zatreti, dá pobožni kralj Jozia vsakoverstne nesnage in gnjusobe po dolini natrositi, da bi se molikovavcom nad njo studilo. Odslej so metali Jeruzalemčani merhovino in drugo nesnago v to dolino, in so jo v nji požigali. Zavolj nespametnega molikovanja, zavolj hudobne morije nedolžnih otrok, zavolj mnogoverstnih hudobij, ki so se nekdanj tú doprinašale, in zavolj pozneje ostudne nesnage te doline jo imenuje Jezus, gospod in učitelj naš, Gehéno, to je, dolino žalosti, tuge in terpljenja, in zaznamuje s tem imenom pekel, večno kaznovališče hudobnih.

Posebno pa si je prizadeval prerok Jeremija (cap. XIX. v 3 &) to grozovito molikovanje zatreti in rojake svoje spet k pravemu Bogu spreobniti. Neki dan si dá dati Jeremija od ljudskih starašinov in vikših duhovnov nek lončen verč, gré ž njim v dolino Geenom, in ga razbije pričo ljudstva ter pravi: „Kralji Juda in prebivavci Jeruzalema, poslušajte besedo Gospodovo! To pravi Gospod vojskinih trum, Bog Izraeljcov: Glejte pripeljal bom nad kraj ta tako nadlogo, da bo vsakemu, ki jo bo slišal, po ušesih šumelo, zato ker so me zapustili in ta kraj oskrunili: in darovali so na njem ptujim bogovom, ki jih niso poznali ne oni, ne njih dedje, ne kralji Juda, in so napolnili kraj ta z nedolžno kervjo. In so zidali Baalu visočine, da bi žgali otroke svoje Baalu v žgavno daritev, česar nisem nikdar ukazal, ne rekel, in kar mi ni na misel prišlo. Zato glejte, pridejo dnevi, pravi Gospod: in ta kraj se ne bo imenoval več Tofet in dolina sina Enomovega, ampak dolina morije. In razkropil bom na tem kraju namene Juda in Jeruzalema, in pokončal jih bom z mečem pričo njih sovražnikov in pričo tistih, ki po njih življenji strežejo: njih trupla pa bom dal v hrano ptičem pod nebom in zverinam na zemlji. In mesto to bom dal v zavzetje in v zasmehovanje: sleherni, ki memo njega pojde, bo stermel in se smejal njegovu nesreči. In pasel jih bom z mesom njih sinov in njih hčer, in prijatel bo jedel meso prijatla svojega o času oblege in stiske, s katero jih bodo obdali sovražniki njih in tisti, ki strežejo po njih življenji. In boš razbil verč pričo mož, ki pojdejo s teboj, ter jim porečeš: To pravi Gospod vojskinih trum: Tako bom poterl ljudstvo to in mesto, kakor se razbije lončarska posoda, ki se ne dá več sceliti, in v Tofetu bodo pokopani, kjer ne bo družega kraja, kjer bi se pokopavalo.“

Strašna, grozovita prerokba! kaj ne da? In vendar se je dvakrat natanko spolnila; pervikrat, ko je Nebukadnecar, kralj babilonski, kmali po prerokbi Jeruzalem vzel, mesto in tempelj oropal in razdjalo, in Jude v babilonsko sužnost peljal. — Nekoliko stoletij pozneje pa drugikrat, ko je namreč Tit Jeruzalem s strašno oblego stiskal. To je bila nadloga, da nikdar take. Jožef Flavi pripoveduje, da od 14. aprila do 1. julija, tedaj v poltretjem mescu so iznesli, ali znabiti pometali iz enih samih vrat 115,880 mertvih iz mesta. Te vrata pa so bile gotovo južne vrata nad Gehéno, zakaj vse druge na izhodni, severni in zahodni strani so bile že terdo oblegovane. — Dasiravno pa je bilo tú toliko tisuč in tisuč mertvih pokopanih, ker ni bilo družega kraja, da bi se bili pokopavali, ni vendar v celi Gehéni kar enega groba poznati.

Vse drugač je na griču, ki Gehéno na južni strani oklepa. Tú je vse polno v žive skale usekanih večjih in manjših grobov. Dan današnji so vsi odperti in nekteri